Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Tutumları, Okuma Kaygıları ve Okuma Motivasyonlarının İncelenmesi[1]

Investigation of Reading Attitudes, Reading Anxiety and Reading Motivation of Primary School 4th Grade Students

Tufan COŞKUN , Uzman, MEB, tufancoskun32@gmail.com

Hacer ULU BİLİM , Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, hacerulu03@gmail.com

Geliş tarihi - *Received:* 8 Nisan 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 12 Eylül 2025
Yayın tarihi - *Published*: 28 Aralık2025

[1] İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, okuma kaygıları ve okuma motivasyonlarının incelenmesi (Afyonkarahisar örneklemi)" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Coşkun, T. ve Ulu Bilim, H. (2025). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, okuma kaygıları ve okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 16(3), 3735-3753.
DOI. 10.51460/baebd.1672332

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Bu çalışmanın amacı, dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, okuma kaygıları ve okuma motivasyonlarını incelemektir. Bu araştırma tarama modeline göre yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle belirlenmiş olup, 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Afyonkarahisar il merkezindeki devlet ilkokullarında öğrenim gören toplam 458 öğrenciden (239 erkek, 219 kız) oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak, Kocaarslan (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği", Çeliktürk ve Yamaç (2015) tarafından geliştirilen "Okuma Kaygı Ölçeği" ve Yıldız (2010) tarafından uyarlanan "Okuma Motivasyonu Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler, t-Testi ve ANOVA testleri ile analiz edilmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin yüksek bir okuma tutumuna sahip olduğu, okuma tutumlarının anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak cinsiyete göre anlamlı farklılık sergilediği ortaya konmuştur. Ayrıca, öğrencilerin düşük okuma kaygısına sahip oldukları, okuma kaygılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, fakat anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin yüksek okuma motivasyonuna sahip olduğu, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği ancak anne-baba eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Okuma kaygısı, Okuma motivasyonu, Okuma tutumu, 4. Sınıf.

Abstract. The aim of this study is to examine the reading attitudes, reading anxiety, and reading motivation of fourth grade students. This research is structured according to the screening model. The study group was determined by the convenience sampling technique and consisted of a total of 458 students (239 boys, 219 girls) studying in public primary schools in the city center of Afyonkarahisar in the spring semester of the 2022-2023 academic year. The "Attitude Towards Reading Scale" adapted to Turkish by Kocaarslan (2016), the "Reading Anxiety Scale" developed by Çeliktürk and Yamaç (2015), and the "Reading Motivation Scale" adapted by Yıldız (2010) were used as data collection tools. The obtained data were analyzed with t-Test and ANOVA tests. It was revealed that fourth grade students had a positive reading attitude, reading attitudes did not show a significant difference according to the educational status of the parents, but showed a significant difference according to gender. In addition, it was found that the students had low reading anxiety, there was no significant difference in reading anxiety according to the gender variable, but there was a significant difference according to the education status of the parents. It was concluded that the students had high reading motivation, there was a significant difference according to the gender variable, but there was no significant difference in terms of the education status of the parents.
Keywords: Reading anxiety, Reading motivation, Reading attitude, 4th grade.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Introduction. Individuals utilize reading activities to expand their knowledge base throughout lifelong learning. Reading is seen as a necessity for acquiring and sharing knowledge in professional and daily life. With the accumulation and transfer of knowledge, reading has become an important tool for preserving and transmitting cultural values to the future. Educational programs are also designed to support reading skills. In the Turkish Century Education Model, reading skills are among the fundamental skills and are defined as comprising the skills of "reading management," "constructing meaning," "analysis," and "process evaluation."

Students must be cognitively, emotionally, and psychomotorly prepared for reading; however, the emotions experienced during reading vary depending on individual differences. Reading motivation and attitude are critical to the act of reading. To develop reading skills, it is necessary to accurately identify these factors. Reading attitudes, motivation, and anxiety levels directly influence reading interest and habits. Primary school students often exhibit negative reading attitudes, which are often linked to environmental and family factors. Developing positive beliefs about reading strengthens reading attitudes. It is difficult for students who fail to develop a positive reading attitude to view reading as a lifelong learning tool. Therefore, reading attitudes should be supported in various areas of life.

Reading anxiety is a state in which an individual experiences fear related to reading and can negatively impact the reading process. Students' feelings of security reduce this anxiety. Anxiety can sometimes have positive effects on the learning process. Motivation is crucial for reducing reading anxiety and transforming it into a positive attitude. It has been reported that intrinsic motivation is more effective, and that students' desire to read increases when they consider topics related to their interests. Reading is a matter of choice; therefore, children need to be motivated.

Reading skills acquired during primary school are crucial for future learning. Attitude, anxiety, and motivation directly impact this skill. According to the 2022 PISA results, Turkey ranked 36th and had the second lowest performance in verbal skills in the 2019 PIAAC. This makes it crucial to identify the factors that influence reading attitudes, motivation, and anxiety in primary school. It is emphasized that although emotional factors play an important role in reading skills, they are often neglected in the school environment.

The literature frequently notes the impact of emotional experiences on the reading process. Girls have been found to have more positive reading attitudes, while first-grade students and regular book readers have higher attitudes. Elementary school students have been reported to have lower reading attitudes. It was found that gender, parental education, and income levels had no significant impact on reading anxiety, while the number of siblings made a difference. It was revealed that girls have higher reading motivation, and that preschool education and regular reading habits increase motivation.

The purpose of this study is to determine the levels of reading attitudes, anxiety, and motivation in elementary school students, and the variables that influence them.

Method. This study was structured using a survey model. A survey model is a design in which researchers collect information to systematically examine the attitudes, opinions, behaviors, or characteristics of a population or a specific sample group. They then conduct statistical analyses on the data obtained to test research questions or hypotheses and identify relevant directions.

Coşkun, T. ve Ulu Bilim, H. (2025). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, okuma kaygıları ve okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 16(3), 3735-3753.
DOI. 10.51460/baebd.1672332

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

The study group consisted of 458 fourth-grade students attending public primary schools in the Afyonkarahisar city center during the spring semester of the 2022-2023 academic year; this group included 239 boys and 219 girls. The researcher used a convenience sampling technique to collect data from the most accessible elements in the study group, which added speed and practicality to the study.

Data for primary school students' reading attitudes, anxiety, and motivation were obtained using the Reading Attitude Scale, the Reading Anxiety Scale, and the Reading Motivation Scale. Students' responses to these scales were analyzed using SPSS 26.0. SPSS was used to analyze the data obtained through the data collection tools, using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, and ANOVA tests. The distribution was determined to be homogeneous by examining the skewness and kurtosis coefficients of the data, and therefore, parametric tests were used in the data analysis. For the data to demonstrate a normal distribution, skewness and kurtosis values between +2 and -2 are sufficient. However, it is also stated that these values should be between +1.5 and -1.5. When the data were examined, it was observed that the skewness and kurtosis values were between +1.5 and -1.5. This finding confirms that the research data were normally distributed.

Results. Findings from the reading attitude scale indicate that students generally have positive attitudes toward reading. Attitude levels were found to be high in both recreational and academic reading dimensions. However, attitudes toward recreational reading were found to be slightly higher than those toward academic reading. This suggests that students associate reading activities with intrinsic motivations such as enjoyment, relaxation, or personal interest, and that they approach reading more positively than school- or course-based reading.

When examined by gender, female students' reading attitudes were found to be more positive than male students, and this difference was significant. However, no significant difference was found in students' reading attitudes based on parental education levels.

Findings regarding reading anxiety reveal that students generally experience low levels of anxiety. While male students' reading anxiety was found to be slightly higher than female students', this difference was not significant. Conversely, it was determined that students' reading anxiety levels increased as their parental education level decreased.

In terms of reading motivation, female students' motivation was found to be higher than male students, and this difference was significant. It was observed that students' reading motivation increased as their parents' level of education increased. However, no significant difference was found between motivation scores based on the variable of mother's and father's level of education.

Discussion and Conclusion. The findings from the study indicate that fourth-grade students have positive reading attitudes. This is important because it encourages students to adopt both a pleasure-focused approach to reading activities and an attitude geared towards academic success. While the findings are similar to many studies, they contradict others. This suggests that reading attitudes are multidimensional and influenced by various factors.

Based on gender, it was observed that girls' reading attitudes were significantly higher than boys'. However, some studies have indicated that gender does not significantly affect reading attitudes. Research results indicate that parents' education level does not affect students' attitudes. However, some studies have indicated that reading attitudes improve as parents' education level increases. It is emphasized that parents' reading habits may be more influential than their education level.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

According to the research findings, students' reading anxiety is low. Boys' anxiety levels were found to be relatively higher than girls', but the difference was not significant. The study demonstrates an inverse relationship between parents' education level and reading anxiety. Reading anxiety decreases with increasing education level.

Research findings indicate that students have high intrinsic, extrinsic, and overall reading motivation. Reading motivation differs significantly in favor of girls based on gender. Reading motivation increases as parental education level increases.

This study demonstrates that a positive attitude leads to higher motivation and lower anxiety. However, this pattern is shaped by gender and sociocultural factors. Factors such as parental education level and family reading culture influence the relationship between these three variables. Future research can be conducted across different age groups, and qualitative studies can be conducted to examine students' reading attitudes, anxiety, and motivation in more depth. Furthermore, activities should be planned to improve students' reading habits, and parents should be made aware of their reading habits.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Giriş

Bireyler, yaşam boyu öğrenme sürecinde, bilgi birikimlerini genişletmek amacıyla sürekli olarak okuma etkinliklerinden yararlanır. Mesleki ve günlük hayattaki gelişmeleri izlemek, bilgi edinmek ve bu bilgiyi başkalarıyla paylaşmak için okuma bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Ayrıca, bireylerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirebilmesi, toplum içinde saygılı, duyarlı ve modern bireyler olarak varlık gösterebilmeleri okuma becerisiyle yakından ilgilidir (İşeri, 1998). Bilgilerin zaman içinde birikmesi, depolanması ve aktarılmasıyla birlikte, okuma günümüzde geçmişi anlamak, kültürel değerleri korumak ve gelecek nesillere bilgi ve beceri kazandırmak için önemli bir araç haline gelmiştir (Şahin, 2011). Bu nedenle eğitim programları da okuma becerisini destekleyecek şekilde düzenlenmiştir (Balcı, 2013). 2024 yılı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında temel becerilerden biri olarak okuma becerisine özellikle değinilmektedir ve okuma becerisinin; "okumayı yönetme", "anlam oluşturma", "çözümleme" ve "süreci değerlendirme" bütünleşik becerilerinden oluştuğu belirtilmektedir.

Okuma bu denli önemsenirken okumanın öğrencilerde etkili bir biçimde gelişebilmesi için öğrencilerin bilişsel, duygusal ve psikomotor düzeyde okumaya ve yazmaya hazır olmaları gerekmektedir. Ancak, öğrenciler her bakımdan okumaya hazır olsalar bile, okuma sırasında hissettikleri duygular her öğrenci için aynı değildir. Bu farklı duygular, öğrencilerin farklı sosyal ortamlarda yetişmiş olmalarından ya da bireysel farklılıklardan kaynaklanabilir (Akyol, 2019). Temizkan (2008), öğrenciler arasındaki bu farklılıkların temel nedenlerinin, okuma motivasyonu ve okumaya yönelik tutum olduğunu belirtmiş ve bu faktörlerin okuma eylemi için kritik bir öneme sahip olduğuna vurgu yapmıştır. Öztürk ve Uzunkol (2015), öğrencilerin okuma becerileri ve alışkanlıklarını geliştirmek için okuma motivasyonu ve tutumlarını doğru bir şekilde belirlemenin gerekliliğini vurgulamaktadır. Okumaya yönelik tutum, motivasyon ve kaygı düzeyleri, okuma becerisi ve okuma eylemi üzerinde önemli etkilere sahiptir ve bireyin okuma ilgisini, istekliliğini ve okuma alışkanlığını doğrudan etkilemektedir.

İlkokul düzeyindeki çocukların genellikle okumaya karşı olumsuz bir tutum sergiledikleri gözlemlenmektedir. Bu durum, çocuğun yaşadığı ev ortamı, aile yapısı ve çevresi gibi çeşitli faktörlerin, okumaya yönelik tutumu üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Başaran ve Ateş, 2009). Öğrenciler, okuma eyleminin kendi gelişimleri üzerinde olumlu etkileri olduğuna inandıklarında, karşılaştıkları okuma metinlerine yönelik olumlu duygular geliştirme eğilimindedirler (Ülper, 2019). Öğrencilerin okuma tutumlarının gelişiminde, etkili bir okuma becerisinin kazanılması ve okumanın bir keyif ve alışkanlığa dönüşmesiyle ilgili faydaların fark edilmesi kritik bir rol oynamaktadır. Olumlu bir okuma tutumu geliştiremeyen öğrencilerin, okuma eylemini yaşam boyu süren bir öğrenme aracı olarak görmeleri pek mümkün değildir (Can vd., 2016). Bu nedenle, okuma tutumu kapsamlı bir şekilde ele alınmalı ve farklı yaşam alanları, deneyimler ve etkileşimlerle desteklenmelidir (Sallabaş, 2008).

Ancak bu tutumun önündeki en önemli engellerden okuma kaygısı, bireylerin okuma eylemiyle ilgili yaşadığı belirli bir korku durumunu ifade eder ve bu kaygı, okumaya yönelik olumlu süreçleri olumsuz yönde etkileyebilir (Gomari ve Lucas, 2013). Bu nedenle çocukların öğrenme sürecinde kendilerini güvende ve rahat hissetmeleri, bu kaygının olumsuz etkilerini azaltmak için büyük önem taşır (Türkben, 2020). Okuma kaygısı yaşayan bireyler, metinleri anlama becerilerini geliştirmekte

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

zorlanabilir ve bu durum, okuma alışkanlıklarını olumsuz etkileyerek okul başarısı ve sosyal hayat üzerinde de negatif sonuçlar doğurabilir. Kaygı, bireyin öğrenme sürecinde yalnızca olumsuz bir duygu değil, aynı zamanda olumlu bir etki yaratma potansiyeline de sahiptir. Sevim'in (2017) belirttiği gibi, kaygı; sınav kaygısı yaşayan bireyleri sınava hazırlanmaya, sağlıklı yaşam kaygısı olanları olumsuz alışkanlıklardan kaçınmaya, gelecek kaygısı taşıyanları maddi birikim yapmaya ve okuma-yazma becerilerini yeni edinmiş kişileri öğrenmeye teşvik edebilir. Bu nedenle, bireyler arasındaki okuma kaygısını anlamak ve bu kaygıyı azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmek, sağlıklı bir okuma ortamı oluşturmak açısından kritik bir öneme sahiptir.

Okuma kaygısını yönetmenin ve bunu olumlu bir okuma tutumuna dönüştürmenin anahtarı ise motivasyondur. Motivasyon, okuma yeteneğinin geliştirilmesi ve düzenli bir okuma alışkanlığının oluşturulması açısından hayati bir rol oynar (Tompkins, 2006). İçsel motivasyon, dışsal motivasyona göre daha etkilidir çünkü bireyin kendi içsel nedenleri ve hedefleri doğrultusunda hareket etmesine olanak tanır. Çocukların okuma faaliyetlerine olan ilgi ve isteklerini artırmak için, güncel konuları takip etmek ve öğrencilerin kişisel ilgi alanlarına odaklanmak önemlidir. Bu sayede, öğrencilerin okuma motivasyonu güçlenir ve okumanın sağlayacağı faydaların temelini atmak mümkün olur (Karahan, 2016). Yıldız'a (2013) göre, okuma çocuklar için bir tercih meselesine dönüşmüştür ve bu faaliyeti gerçekleştirip gerçekleştirmeme arasında bir seçim söz konusudur. Bu noktada, çocukların okuma faaliyetlerine yönlendirilmesi ve bu süreçte motive edilmeleri gerekmektedir. Okumaya motive olan bireyler, metinlere karşı ilgi duyar, anlama becerilerini geliştirir ve kalıcı bir okuma alışkanlığı oluştururlar.

İlkokul döneminde kazanılan okuma becerisi, öğrencilerin gelecekteki öğrenme deneyimleri için son derece önemlidir. Bu beceriyi doğrudan etkileyen faktörler arasında tutum, kaygı ve motivasyon öne çıkar. 2022 yılında tamamlanan PISA sonuçlarına göre, okuma becerileri alanında Türkiye, 81 ülke arasında 36. sırada yer almıştır (OECD,2023). PIAAC 2019 raporuna göre ise Türkiye, sözel becerilerde OECD ülkeleri arasında en düşük performansı sergileyen ikinci ülke olmuştur (OECD,2019). Bu veriler ışığında, öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini kazandığı ve geliştirdiği ilkokul döneminde, okuma tutumu, okuma motivasyonu ve okuma kaygısı düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir.

Duygusal faktörlerin okuma becerisinin gelişiminde önemli bir rol oynamasına rağmen, bu faktörlerin okul ortamında genellikle ihmal edildiği gözlemlenmektedir (Chang, 2010). Alanyazında, okuma sürecindeki duygusal deneyimlerin bireyin okuma becerisinin gelişimine etkisi sıkça vurgulanmıştır. Ancak, bu etkilerin genellikle göz ardı edildiği ve okullarda yeterince önem verilmediği belirtilmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin okuma tutumu, okuma motivasyonu ve okuma kaygısına odaklanan araştırmalar ve değerlendirmeler, bu duygusal faktörlerin anlaşılması ve etkili şekilde yönetilmesi açısından büyük önem taşır. Bu konuda Özdemir ve Şerbetçi'nin (2018) çalışmasında kız öğrencilerin daha olumlu okuma tutumuna sahip olduğu görülmüş; Özdemir ve Kıroğlu (2021) da birinci sınıf öğrencilerinin ve daha çok kitap okuyanların okuma tutumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Deveci Taşçı ve Tahiroğlu'nun (2022) araştırması, ilkokul öğrencilerinin genel olarak düşük düzeyde bir okuma tutumuna sahip olduklarını, bu tutumun aile eğitimi ya da evde kitap okuma saati gibi değişkenlerden anlamlı biçimde etkilenmediğini göstermiştir. Ektirici vd. (2023) ise okuma kaygısı üzerinde cinsiyet, ebeveyn eğitimi ve gelir düzeyinin anlamlı bir etkisi olmadığını; ancak kardeş sayısının

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

farklılık yarattığını saptamıştır. Bozgün ve Akın Köstereliođlu (2021) ile Kahraman ve Mutluer'in (2023) çalışmaları, kız öğrencilerin okuma motivasyonlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu; okul öncesi eğitim ve düzenli kitap okuma alışkanlığının motivasyonu artırdığını ortaya koymuştur. Bu çalışmanın amacı da ilkokul öğrencilerinin okuma tutumları, okuma kaygıları ve okuma motivasyonlarının ne düzeyde olduğunu ve bunları etkileyen bazı değişkenlerin etkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ne düzeydedir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, cinsiyete göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, anne-baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma kaygıları ne düzeydedir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma kaygıları, cinsiyete göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma kaygıları, anne-baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonları ne düzeydedir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonları, cinsiyete göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
- 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonları, anne-baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma modeli

Bu çalışma tama modeline göre yapılandırılmıştır. Tarama modeli, araştırmacıların bir evrenin veya belirli bir örneklem grubunun tutumlarını, görüşlerini, davranışlarını veya özelliklerini sistematik bir şekilde incelemek amacıyla bilgi topladığı ve elde ettikleri veriler üzerinde istatistiksel analizler yaparak araştırma sorularını veya hipotezlerini test etmekte ve bu sorulara ilişkin yönleri belirlemekte kullandıkları bir desendir (Creswell, 2017).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Afyonkarahisar il merkezindeki devlet ilkokullarında öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan 458 kişilik bir gruptur; bu grupta 239 erkek ve 219 kız öğrenci bulunmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği ile belirlenen çalışma grubunda, araştırmacı en erişilebilir ögelerden veri toplamış, bu da araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmıştır (Patton, 2020; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışma grubuna dair demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 1.
Ölçeklerin normallik ölçüm sonuçları

		N
Cinsiyet	Erkek	239
	Kız	219
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	34
	Ortaokul	58
	Lise	150
	Ön Lisans	38
	Lisans	165
	Yüksek Lisans	12
	Doktora	1
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	24
	Ortaokul	41
	Lise	140
	Ön Lisans	51
	Lisans	183
	Yüksek Lisans	17
	Doktora	2

Veri toplama araçları

İlkokul öğrencilerinin okuma tutum, kaygı ve motivasyonları için veriler Kocaarslan (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan ve McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilen Okuma Tutum Ölçeği, Çeliktürk ve Yamaç (2015) tarafından geliştirilen Okuma Kaygısı Ölçeği ve Yıldız (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan, Wigfield ve Guthrie (1997) tarafından geliştirilen Okuma Motivasyonu Ölçeği ile elde edilmiştir.

Okuma Tutum Ölçeği

McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilen ve Kocaarslan (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek, eğlenme amaçlı okuma (1-10. maddeler) ve akademik okuma (11-20. maddeler) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Dörtlü likert tipi olarak düzenlenen ölçekte her bir maddenin altında "çok mutlu", "biraz mutlu", "biraz üzgün" ve "çok üzgün" durumları, bir kedi görseli eşliğinde sunulmakta ve 4 puandan 1 puana doğru derecelendirilmektedir. Cronbach Alfa değerleri eğlenme amaçlı okuma için .86, akademik okuma için .83, genel ölçek için .90 olarak hesaplanmıştır.

Okuma Kaygı Ölçeği

Çeliktürk ve Yamaç (2015) tarafından geliştirilen ölçek, ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin okuma kaygısını ölçmektedir. Ölçek 29 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Puan aralığı 29-145 olup, puan arttıkça kaygı seviyesi yükselmektedir. Puanlar, 29-52,2 arası çok düşük kaygı, 52,3-75,5 arası düşük kaygı, 75,6-98,8 arası orta kaygı, 98,9-122,1 arası yüksek kaygı ve 122,2-145 arası çok yüksek kaygı olarak sınıflandırılmıştır (İzci ve Kaya, 2021). Ölçek, beşli likert tipi olup, ifadeler olumsuzdan olumluya doğru sıralanmış ve "her zaman=5, genellikle=4, ara sıra=3, nadiren=2, hiçbir zaman=1" şeklinde puanlanmıştır. Cronbach Alfa değeri .96 olarak hesaplanmıştır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Okuma Motivasyon Ölçeği

Wigfield ve Guthrie (1997) tarafından geliştirilen ve daha sonra Wang ve Guthrie (2004) tarafından içsel ve dışsal motivasyon olmak üzere iki faktörlü bir yapı şeklinde yeniden modellenen ölçeği Yıldız (2010) Türkçe'ye uyarlamıştır. Ölçek toplamda 21 maddeden oluşmakta ve her madde; 1 (benden çok farklı), 2 (benden biraz farklı), 3 (bana benziyor), 4 (bana çok benziyor) şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçeğin içsel motivasyon için .76, dışsal motivasyon için .87 ve genel ölçek için .90 Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır.

Verilerin analizi

Öğrencilerin bu ölçeklere verdikleri cevaplar SPSS 26.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri toplama araçlarının uygulanmasıyla ulaşılan verilerin analizi için SPSS kullanılarak frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart Sapma, t-testi ve ANOVA testleri yapılmıştır. Verilerin basıklık- çarpıklık katsayıları incelenerek dağılımın homojen olduğu tespit edilmiş olup bu nedenle verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2.
Ölçeklerin normallik ölçüm sonuçları

Ölçekler	**Basıklık**	**Çarpıklık**
Okuma Tutum Ölçeği	1.25	-1.04
Okuma Kaygı Ölçeği	-.13	.82
Okuma Motivasyon Ölçeği	-.09	-.57

George ve Mallery'e (2010) göre, verilerin normal dağılım göstermesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olması yeterlidir. Ancak, Tabachnick ve Fidell (2013) bu değerlerin +1,5 ile -1,5 arasında olması gerektiğini belirtmektedir. Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ile -1,5 arasında olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, araştırmanın verilerinin her iki kaynağa göre de normal dağıldığını doğrulamaktadır.

Bulgular

Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ne düzeydedir?

Tablo 3.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutum düzeyi

Boyut	***n***	***x̄***	***ss***
Eğlence Amaçlı Okuma Tutumu	458	31.44	6.11
Akademik Okuma Tutumu	458	30.68	5.96
Toplam Okuma Tutumu	458	62.12	11.2

Okuma tutum ölçeği, elde edilebilecek en düşük puanın 20, en yüksek puanın ise 80 olduğu bir ölçektir. Alt boyutlarda ise en düşük 10, en yüksek 40 puan elde edilebilmektedir. Eğlence amaçlı

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

okuma tutum puan ortalamalarının x̄=31.44, akademik okuma tutum puan ortalamalarının x̄=30.68 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin her iki boyutta da yüksek düzeyde olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Eğlence amaçlı okumaya yönelik tutumun akademik okumaya kıyasla biraz daha yüksek olması ise önemli bir bulgudur. Bu durum, öğrencilerin okuma etkinliklerini daha çok keyif alma, rahatlama ya da kişisel ilgi gibi içsel güdülerle ilişkilendirdiğini, okul veya ders merkezli okumalara göre daha fazla olumlu yaklaştıklarını göstermektedir.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 4.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre okuma tutum düzeylerine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Cinsiyet	***n***	***x̄***	***ss***	***sd***	***t***	***p***
Erkek	239	60.56	11.41	456	3.14	.002
Kız	219	63.83	10.79			

Kız öğrencilerin okuma tutumları (x̄=63.83), erkeklere göre (x̄=60.56) daha olumlu olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=.002<.05).

Dördüncü sınıf öğrencilerinin anne-babalarının eğitim durumuna göre okuma tutumlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 5.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre okuma tutum düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Anne Eğitim Durumu	***n***	***x̄***	***ss***	***KT***	***sd***	***KO***	***F***	***p***
İlkokul ve Ortaokul	92	64.50	9.37 Gruplar Arası	688.20	2	344.10	2.74	.65
Lise ve Ön Lisans	188	61.20	11.82 Grup İçi	56949.19	455	125.16		
Lisans ve Üzeri	178	61.87	11.34 Toplam	57637.40	457			
Total	458	62.12	11.23					

Tablo 6.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre okuma tutum düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Baba Eğitim Durumu	***n***	***x̄***	***ss***	***KT***	***sd***	***KO***	***F***	***p***
İlkokul ve Ortaokul	65	61.60	13.03 Gruplar Arası	36.92	2	18.462	.146	.86
Lise ve Ön Lisans	191	62.01	11.22 Grup İçi	57600.47	455	126.594		
Lisans ve Üzeri	202	62.41	10.64 Toplam	57637.40	457			
Total	458	62.12	11.23					

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Elde edilen sonuçlara göre, anne eğitim durumu ile öğrencilerin okuma tutumları arasında (p = .65 > .05) ve baba eğitim durumu ile öğrencilerin okuma tutumları arasında (p = .86 > .05) anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygıları ne düzeydedir?

Tablo 7.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygı düzeyleri

	n	*x̄*	*ss*
Okuma Kaygısı	458	61.00	27.39

Tablo 7'de yer alan verilere göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygı düzeyi toplam puan ortalamaları (x̄ = 61.00), ölçeğin düşük kaygı düzeyi aralığı olan 52.3 ile 75.5 arasında yer almaktadır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygılarında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 8.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre okuma kaygı düzeylerine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Cinsiyet	*n*	*x̄*	*ss*	*sd*	*t*	*p*
Erkek	239	62.44	28.12	456	1.18	.23
Kız	219	59.42	26.54			

Bağımsız örneklemler T-testi sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin okuma kaygı düzeylerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür (p = .23 > .05).

Dördüncü sınıf öğrencilerinin anne-babalarının eğitim durumuna göre okuma kaygılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 9.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre okuma kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Anne Eğitim Durumu	*n*	*x̄*	*ss*		*KT*	*sd*	*KO*	*F*	*p*
İlkokul ve Ortaokul	92	73.00	30.58	Gruplar Arası	18365.67	2	9182.83	12.87	.00
Lise ve Ön Lisans	188	60.13	26.37	Grup İçi	324567.32	455	713.33		
Lisans ve Üzeri	178	55.71	24.86	Toplam	342933.00	457			
Total	458	61.00	27.39						

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 10.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre okuma kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Baba Eğitim Durumu	***n***	***x̄***	***ss***	***KT***	***sd***	***KO***	***F***	***p***
İlkokul ve Ortaokul	65	73.71	30.42 Gruplar Arası	18722.17	2	9361.08	13.13	.00
Lise ve Ön Lisans	191	63.07	27.73 Grup İçi	324210.82	455	712.55		
Lisans ve Üzeri	202	54.95	24.31 Toplam	342933.00	457			
Total	458	61.00	27.39					

Anne eğitim düzeyine göre yapılan analizde (p = .00 < .05) ve baba eğitim durumuna göre yapılan analizde (p = .00 < .05) anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuçlara göre hem anne hem de baba eğitim durumu düştükçe, öğrencilerin okuma kaygı düzeylerinin arttığı sonucuna varılmaktadır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonları ne düzeydedir?

Tablo 11.
Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuma Motivasyon Düzeyleri

Boyut	**n**	**x̄**	**ss**
İçsel Motivasyon	458	3.07	.66
Dışsal Motivasyon	458	3.00	.64
Toplam	458	3.01	.61

Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonlarında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 12.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre okuma motivasyon düzeylerine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Cinsiyet	***n***	***x̄***	***ss***	***sd***	***t***	***p***
Erkek	239	2.91	.61	456	-3.75	.00
Kız	219	3.12	.59			

Okuma motivasyonu ortalama puanlarına göre kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p = .00 < .05).

Dördüncü sınıf öğrencilerinin anne-babalarının eğitim durumuna göre okuma motivasyonlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 23.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre okuma motivasyonu düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Anne Eğitim Durumu	***n***	***x̄***	***ss***		***KT***	***sd***	***KO***	***F***	***p***
İlkokul ve Ortaokul	92	2.98	.57	Gruplar Arası	.19	2	.09	.25	.77
Lise ve Ön Lisans	188	3.00	.60	Grup İçi	170.46	455	.37		
Lisans ve Üzeri	178	3.03	.63	Toplam	170.66	457			
Total	458	3.01	.61						

Tablo 14.
Dördüncü sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre okuma motivasyonu düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Baba Eğitim Durumu	***n***	***x̄***	***ss***		***KT***	***sd***	***KO***	***F***	***p***
İlkokul ve Ortaokul	65	2.85	.57	Gruplar Arası	1.88	2	.94	2.53	.08
Lise ve Ön Lisans	191	3.03	.60	Grup İçi	168.77	455	.37		
Lisans ve Üzeri	202	3.04	.62	Toplam	170.66	457			
Total	458	3.01	.61						

Anne ve baba eğitim düzeyine göre en yüksek motivasyon, "lisans ve üzeri" eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarında gözlemlenirken, en düşük motivasyon ise "ilkokul ve ortaokul" eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarında bulunmuştur. Ancak anne ve baba eğitim durumuna göre okuma motivasyonu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının olumlu bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, Gür Erdoğan ve Demir (2016), Özdemir ve Şerbetçi (2018), Özdemir ve Kıroğlu (2021), McGeown vd. (2015) ve Kuşdemir (2019) gibi çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Bu durum, öğrencilerin okuma faaliyetlerine hem zevk odaklı bir yaklaşım benimsemeleri hem de akademik başarıya yönelik bir tutum sergilemeleri açısından önemli bir bulgudur. Ancak Şahin Taşkın ve Esen Aygün (2017), üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma faaliyetlerinden çok fazla keyif almadıklarını belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin okuma tutumlarının olumlu yönde arttırılması için okuma alışkanlıklarının önemini kavramalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Bağcı, 2010). Araştırmamızın bulguları birçok çalışmayla benzerlik gösterirken, bazı araştırmalarla çelişmektedir. Bu durum, okuma tutumlarının çok boyutlu olduğunu ve farklı faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu nedenle, okuma tutumlarını geliştirmeye yönelik müdahalelerin kişiye ve çevreye özgü şekilde tasarlanması gerekmektedir. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak, kız öğrencilerin okuma tutumlarının erkek öğrencilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuç, Akkaya ve Özdemir (2013), Başaran ve Ateş (2009), Logan ve Johnston (2009) ve Kuşdemir (2019) gibi çalışmalarla paralellik göstermektedir. Erkek öğrencilerin hareketli etkinliklere daha fazla yönelmesi ve dış mekânlarda vakit geçirme eğilimi bu farkın nedenlerinden biri olabilir (Can vd., 2016). Ancak Cloer ve Pearman (1992) ile Şahin Taşkın ve Esen Aygün (2017) yaptıkları araştırmalarda, cinsiyetin okuma tutumları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ifade etmişlerdir. Bu çelişki, toplumsal cinsiyet rollerinin farklı kültürlerde değişkenlik göstermesiyle açıklanabilir. Yapılan

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

araştırma sonuçları, anne ve baba eğitim seviyesinin ilkokul öğrencilerinin tutumlarını etkilemediğini göstermektedir. Bu bulgu, Kuşdemir (2019), Deveci Taşçı ve Tahiroğlu (2022), Gür Erdoğan ve Demir (2016) gibi çalışmalarla örtüşmektedir. Ancak Baş (2012), eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının iyileştiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Özdemir ve Şerbetçi (2018), babanın eğitim düzeyinin etkili olduğunu, Can vd. (2016) ise annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğunu ifade etmiştir. Çeçen ve Deniz (2015), bu durumun annelerin kendi okuma arzularını çocuklarına yansıtma isteğinden kaynaklandığını belirtmiştir. Ebeveynlerin eğitim seviyesinden ziyade, onların okuma alışkanlıkları ve tutumlarının çocukların okuma tutumlarını şekillendirmede daha etkili olabileceği vurgulanmaktadır (Özdemir ve Kıroğlu, 2021). Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında okuma kaygılarının düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Kuşdemir ve Katrancı (2016) dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygılarının düşük olduğunu belirtmiştir. Ancak Yıldız ve Ceyhan (2016) okuma kaygısının orta seviyeye yakın, Dursun ve Özenç (2019) ise orta düzeyde olduğunu bulmuştur. Çevik vd. (2019) öğrencilerin orta düzey kaygılarının, yetersiz okuma alışkanlıkları ve düşük farkındalıkla ilişkili olabileceğini ifade etmiştir. Okuma kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin kaygı düzeyinin kız öğrencilerin kaygı düzeylerine göre nispeten daha yüksek olduğu ancak aralarındaki farklılığın anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Yıldız ve Ceyhan (2016), Kuşdemir ve Katrancı (2016), Ersin Ektirici vd. (2023), Ramirez vd. (2018) ve Şahin (2019) araştırmalarında cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığını söylemişlerdir. Ancak, İzci ve Kaya (2021) ile Uçgun (2016) cinsiyetin okuma kaygısı üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Bu çalışma, dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygısının, anne-baba eğitim seviyesi ile negatif yönlü bir ilişki içinde olduğunu ve eğitim seviyesi arttıkça kaygının azaldığını ortaya koymaktadır. Benzer bulgular Uçgun (2016), Katrancı ve Kuşdemir (2015) ile İzci ve Kaya (2021) tarafından da desteklenmiştir. Bu durum, ebeveynlerin okuma alışkanlıklarının, formal eğitim düzeylerinden daha etkili olabileceğini düşündürmektedir. Ancak, Çevik vd. (2018) ve Ektirici (2023) çalışmalarında, ebeveyn eğitim düzeyine bağlı olarak okuma kaygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Taşdemir ve Taşdemir (2020), anne eğitim düzeyinin kaygı üzerinde etkili olduğunu, baba eğitim düzeyinin ise etkili olmadığını belirtirken; Arslan (2017), baba eğitim düzeyinin kaygıyı farklılaştırdığını, ancak anne eğitim düzeyinin etkili olmadığını ifade etmiştir. Araştırma bulguları dördüncü sınıf öğrencilerinin içsel, dışsal ve toplam okuma motivasyonunun yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Batmaz ve Erdoğan (2016) bu düzeyin yüksek olduğunu belirtirken, Katrancı (2015) orta seviyede olduğunu ifade etmiştir. Ürün Karahan ve Taşdan (2016) ise ortaokul öğrencilerinin yüksek okuma motivasyonuna sahip olduğunu saptamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, dördüncü sınıf öğrencilerin okuma motivasyonları cinsiyete bağlı olarak kızlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgu, Yıldız (2013), Bozgün ve Akın Köstereliođlu (2022), Aslan vd. (2022), Karaman ve Mutluemir (2023), Katrancı (2015), Nurmi ve Aunola (2005) ile Marinak ve Gambrell (2010)'in çalışmalarında da desteklenmiştir. Wigfield ve Guthrie (1997) ise cinsiyetin okuma motivasyonu üzerindeki etkisinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin okuma motivasyonları ebeveyn eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, ebeveyn eğitim seviyesi arttıkça okuma motivasyon ortalama puanlarının yükseldiği gözlemlenmiştir. Bozgün ve Akın Köstereliođlu (2022) ile Karaman ve Mutluemir (2023) ebeveyn eğitim düzeyinin okuma motivasyonu üzerinde etkili olmadığını belirtmiştir. Ancak, Katrancı (2015) anne-baba eğitim seviyesinin okuma motivasyonunu etkilediğini ifade etmiştir.

Bu çalışma olumlu tutum → yüksek motivasyon → düşük kaygı şeklinde bir döngüsel modelin göstergesi olmuştur. Ancak bu model, cinsiyet ve sosyokültürel faktörler tarafından önemli ölçüde

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

şekillendirilmektedir. Özellikle kız öğrencilerin daha olumlu tutum ve yüksek motivasyon sergilemesi, toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentileriyle ilişkili görünmektedir. Benzer şekilde, ebeveyn eğitim düzeyi ve aile içi okuma kültürü gibi sosyokültürel etmenler, bu üç değişken arasındaki dengeyi etkileyebilmektedir. Bu çalışmamız belirli değişkenlere odaklanmış olup, gelecekte farklı yaş gruplarına yönelik okuma tutumu, kaygısı ve motivasyonu arasındaki ilişkileri inceleyen daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir. Ayrıca, nitel araştırmalar aracılığıyla öğrencilerin okuma tutumları, kaygıları ve motivasyonları daha derinlemesine anlaşılabilir ve bu faktörleri etkileyen unsurlar üzerine deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir. Cinsiyet temelli farklılıkları anlamak için erkek ve kız öğrencilerle ayrı ayrı odaklanmış araştırmalar önerilebilir. Okuma kaygısının anne-baba eğitim düzeyinden etkilenmesi göz önünde bulundurularak toplumsal bilinçlendirme faaliyetleri artırılmalıdır. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını geliştirecek etkinlikler ve düzenlemeler planlanmalı, ebeveynlerin okuma alışkanlıkları konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

Akkaya, N. ve Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi (İzmir-Buca Örneği). *Bartın University Journal of Faculty of Education, 2*(1), 75-96.
Akyol, H. (2019). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
Arslan, A. (2017) Ortaokul öğrencilerinin okuma kaygıları ve akademik özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4*(3), 30-44.
Aslan, O., Yılar, R. ve Kahraman, H. (2022). Bilim ve Sanat merkezlerinde eğitim gören özel yetenekli öğrencilerin okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 12*(1), 434 – 447.
Bağcı, H. (2010). İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Education Sciences, 5(4), 2018-2033.
Balcı, A. (2013). Okuma ve anlama eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
Baş, G. (2012). Reading attitudes of high school students: An analysis from different variables. International Journal on New Trends in Education and Their Implications, 3 (2), 47-58.
Başaran, M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1), 73-92.
Bozgün, K., ve Akın Kösterelioğlu, M. (2022). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya güdülenmelerinin incelenmesi. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 55(2), 447-484.
Bozgün, K., ve Akın Kösterelioğlu, M. (2022). İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Güdülenmelerinin İncelenmesi. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 55(2), 447-484.
Can, A., Deniz, E., ve Çeçen, M. A. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları. Electronic Turkish Studies, 11(3), 645-660.
Chang, S. H. (2010). Reading attitude of struggling elementary students. Indiana Reading Journal, 43, 11-18.
Cloer, C.T. and Pearman, B. (1993). The relationship of gender to attitudes about academic and recreational reading. In B. Hayes and K. Camperell (Eds.), Reading: Strategies, practices, and research for the 21st century (pp. 117-128). Logan UT: American Reading Forum.
Creswell, J. W. (2017). Eğitim Araştırmaları Nicel ve Nitel Araştırmanın Planlanması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi (Çev: H. Ekşi). İstanbul: EDAM Yayınları.
Çeçen, M. A. ve Deniz, E. (2015). Lise öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları (Diyarbakır ili örneği). Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(30), 193-212.
Çevik, H., Orakcı, Ş., Aktan, O., ve Toraman, Ç. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okuma kaygılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 15(1), 1-16. https://doi.org/10.17244/eku.398683
Deveci Taşçı, B. ve Tahiroğlu, M. (2022) Ana-Babaların İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları Üzerine Etkisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi 13(2): 826- 841. https://doi.org/10.51460/baebd.1122402.
Deveci Taşçı, B. ve Tahiroğlu, M. (2022). Ana-babaların ilkokul öğrencilerinin okuma tutumları üzerine etkisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi 13(2): 826- 841. https://doi.org/10.51460/baebd.1122402
Dursun, H. ve Özenç, E. G. (2019). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma kaygıları ile Türkçe dersine yönelik tutumları arasındaki ilişki (Kayseri ili örneği). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (51), 144-159.
Ektirici, G. E., Kılıççalar, A. ve Kalaycı, E. (2023). Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kaygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal, 9(1), 13-21.
Ektirici, G. E., Kılıççalar, A. ve Kalaycı, E. (2023). Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuma Kaygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal, 9(1), 13-21.
George, D., and Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 Update (10a Ed.) Boston: Pearson.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Gür Erdoğan, D. ve Demir, Y. E. (2016). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (32), 85-96.

İzci, E. ve Kaya, E. (2021). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin okuma kaygılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 20(78), 1008- 1025.

Karaman, H. ve Mutluer, S. E. (2023). İlkokul öğrencilerinin okuma ve yazma motivasyonlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (12), 1075-1091. https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1330663

Karaman, H. ve Mutluer, S. E. (2023). İlkokul Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (12), 1075-1091. https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1330663.

Katrancı, M. (2015). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okuma motivasyonlarının incelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(2), 49-62. https://doi.org/10.16916/aded.41165

Kuşdemir, Y. (2019). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(1), 75-86.

Kuşdemir, Y. ve Katrancı, M. (2016). Okumada kaygı ve anlama: ana fikri bulamıyorum öğretmenim!. Eğitim ve Bilim, 41(183), 251-266.

Logan, S. and Johnston, R. (2009). Gender differences in reading ability and attitudes: Examining where these differences lie. Journal of Research in Reading, 32, 199-214. http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9817.2008.01389.x

Marinak, B. and Gambrell, L. (2010). Reading motivation: Exploring the elementary gender gap. Literacy Research and Instruction, 49(2), 129-141. doi:10.1080/19388070902803795

McGeown, S. P., Johnston, R. S., Walker, J., Howatson, K., Stockburn, A. and Dufton, P. (2015). The relationship between young children's enjoyment of learning to read, Reading attitudes, Confidence and Attainment. Educational Research, 57(4), 389–402. https://doi.org/10.1080/00131881.2015.1091234.

OECD. (2019). Skills matter: Additional results from the survey of adult skills. OECD Publishing.

OECD. (2023). PISA 2022 results (Volume I): The state of learning and equity in education. PISA, OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/53f23881-en.

Özdemir, S. ve Şerbetçi, H. N. (2018). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları (Bartın örneklemi). İlköğretim Online, 17(4), 2110- 2123. https://www.doi.org/10.17051/ilkonline.2019.506973

Özdemir, S. ve Şerbetçi, H. N. (2018). İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları (Bartın Örneklemi). İlköğretim Online, 17(4), 2110- 2123. https://www.doi.org/10.17051/ilkonline.2019.506973.

Özdemir, Y. ve Kıroğlu, K. (2021). İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (43), 408-424. https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.829740

Özdemir, Y. ve Kıroğlu, K. (2021). İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (43), 408-424. https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.829740.

Öztürk, E. ve Uzunkol, E. (2015). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuma stratejileri üstbilişsel farkındalıkları ve okuma motivasyonlarının değerlendirilmesi. Turkish Studies, 10(7), 803- 814.

Ramirez G., Fries L., Gunderson E., Schaeffer M. W., Maloney E. A., Beilock S. L., and Levine S. C. (2018). Reading anxiety: An early affective impediment to children's success in reading. Journal of Cognition and Development, 20(1), 15–34. https://doi.org/10.1080/15248372.2018.1526175

Ramirez G., Fries L., Gunderson E., Schaeffer M. W., Maloney E. A., Beilock S. L., and Levine S. C. (2018). Reading Anxiety: An Early Affective İmpediment to Children's Success İn Reading. Journal of Cognition and Development, 20(1), 15–34. https://doi.org/10.1080/15248372.2018.1526175.

Sallabas, M. E. (2008). İlköğretim 8 sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16), 141-155.

Sevim, J. (2017). Stresinizi sevin (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Şahin Taşkın, Ç. ve Esen Aygün, H. (2017). İlkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. İlköğretim Online, 16(3), 1120-1136. https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330246

Şahin, Y. (2011). Okuma eğitimi (1. baskı). Konya: Eğitim Akademi.

Coşkun, T. ve Ulu Bilim, H. (2025). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, okuma kaygıları ve okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 16(3), 3735-3753.
DOI. 10.51460/baebd.1672332

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3735-3753.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences (2025), 16 (3), 3735-3753.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2018). Using Multivariate Statisticsn(7th Edn). CA: California State University.
Taşdemir, İ. ve Taşdemir, H. (2020). Ortaokul öğrencilerinin okuma becerilerine karşı oluşturduğu psikometrik kaygıların incelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi, 2(1), 58-82.
Temizkan, M. (2008). Bilişsel okuma stratejilerinin türkçe derslerinde bilgiye dayalı metinleri okuduğunu anlama üzerindeki etkisi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 129-148.
Tompkins, G. E. (2006). Literacy for the 21st centruy a balanced. (Fourt Edition). New Jersey: Pearson
Türkben, T. (2020). Ortaokul öğrencilerinin okuma kaygıları, motivasyon düzeyleri ve anlama becerileri arasındaki ilişkiler. Journal of Language Education and Research, 6(2), 657-677. https://doi.org/10.31464/jlere.770661
Uçgun, D. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma ve dinleme kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5 (4), 1958-1970.
Ülper, H. (2019). Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
Ürün Karahan B, Tasdan M (2016). 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya karşı tutum ve motivasyonlarının okuduğunu anlama becerileri ile ilişkisi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 5(2), 949 - 969.
Wigfield, A. and Guthrie, J. (1997). Relations to children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. Journal of Educational Psychology, 89, 420–432.
Wigfield, A. and Guthrie, J. (1997). Relations to Children's Motivation for Reading to the Amount and Breadth of Their Reading. Journal of Educational Psychology, 89, 420–432.
Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
Yıldız, C. (Ed.). (2013). Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.